

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

УДК 343.121.4

DOI: <https://doi.org/10.32631/vca.2024.2.19>

Рустам Ельчин огли ВЕЛІЄВ

(Науково-дослідний інститут публічного
права, м. Дніпро)

ОСОБЛИВОСТІ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ, УЧИНЕНОГО ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ ГРУПАМИ

У статті на підставі врахування позицій вчених, узагальнення результатів узагальнення правозастосовної практики визначено типові підстави для початку кримінального провадження та з'ясовано типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування незаконного обігу зброї, до вчинення якого причетні організовані злочинні групи. Визначено, що до таких слід відносити такі: 1) особу (рідше декількох осіб) затримано під час незаконного переміщення вогнепальної зброї, боєприпасів; 2) виявлено ознаки, що свідчать про вчинення кримінального правопорушення, однак особи, причетні до його вчинення, втекли з місця події та переховуються; 3) під час здійснення оперативно-розшукової діяльності з'ясовано відомості про організацію незаконного обігу зброї групою осіб, анкетні дані та інші характеризуючі відомості про цих осіб і факти їх протиправної діяльності встановлено; 4) з'ясовано, що на території обслуговування (визначеної за принципом територіальної підслідності) функціонує організована злочинна група та є підстави вважати, що вона, окрім інших фактів протиправної діяльності, причетна ще і до організації незаконного обігу зброї. Окреслено перспективи подальших досліджень.

Ключові слова: злочин, досудове розслідування, незаконний обіг вогнепальної зброї, організована злочинна група, початковий етап

розслідування.

Постановка наукової проблеми. Одним із пріоритетних завдань сучасного державно-правового розвитку нашої держави є забезпечення належного рівня безпекового середовища. Його реалізація вимагає активізації протидії злочинності, зокрема, й організованих, адже саме такі прояви антисоціальної поведінки відрізняються найвищим рівнем суспільної безпеки. З огляду на вагому актуальність, нашу увагу привертають проблеми протидії організованій злочинності, що спеціалізується на організації незаконного обігу зброї.

Дослідженню проблематики розслідування незаконного обігу зброї з урахуванням останніх досягнень науки та техніки, присвятили свої роботи В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель зі співавторами (2010)¹, В. М. Шевчук (2011)², С. П. Мельниченко (2016)³, К. Ю. Назаренко (2016)⁴, О. С. Тарасенко (2017)⁵, М. Г. Щербаковський і Д. В. Андрєєв (2021)⁶, С. С. Вітвіцький, О. О. Волобуєва, А. О. Волобоєв (2021)⁷, О. В. Ковальова (2024)⁸, І. О. Кисельов (2024)⁹ та багато інших. Разом з цим, вважаємо, що розробка методики розслідування незаконного обігу зброї, учиненого організованими групами, вагому увагу слід приділити тим структурним елементам, котрі набувають вагомого криміналістичного значення саме в контексті дослідження злочинів обраної групи. Одним із таких є початковий етап розслідування, адже комплексний підхід до з'ясування обставин справи ще від моменту реєстрації відомостей про виявлене кримінальне правопорушення, і є гарантією забезпечення виконання завдань кримінального провадження. З огляду на це, важливо забезпечити належну наукове розроблення цієї складової криміналістичної методики та одночасно, напряду, практичної діяльності.

Метою статті стало визначення особливостей початкового етапу

¹ Керівництво з розслідування злочинів: науково-практичний посібник / Кол. авторів: В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків: «Одіссей», 2010. 960 с.

² Шевчук В. М. Розслідування незаконного обігу вогнепальної зброї / В. М. Шевчук // Настільна книга слідчого : наук.-практ. вид. для слідчих і дізнавачів / кол. авт. : М. І. Панов [та ін.]. 3-тє вид., переробл. і доп. Київ: Ін Юре, 2011. Розд. 38. С. 470–488.

³ Мельниченко С. П. Криміналістична характеристика та особливості розслідування незаконного переміщення вогнепальної зброї: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Дніпро, 2016. 207 с.

⁴ Назаренко К. Ю. Розслідування злочинів, пов'язаних зі створенням або утриманням місць розпусти і звідництва: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Дніпро, 2016. 218 с.

⁵ Тарасенко О. С. Розслідування незаконного поводження з вогнепальною зброєю, що вчиняється злочинними об'єднаннями: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2017. 283 с.

⁶ Щербаковський М. Г., Андрєєв Д. В. Розслідування незаконного обігу зброї: монографія. Харків, 2021. 192 с.

⁷ Вітвіцький С. С., Волобуєва О. О., Волобоєв А. О. Методика розслідування незаконного поводження зі зброєю та бойовими припасами: монографія. Київ : ВД «Дакор», 2021. 308 с.

⁸ Ковальова О. В. Організація початкового етапу розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами та вибуховими пристроями. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2024. № 5 (1). С. 60–65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2022-1-5-11>.

⁹ Кисельов І. О., Отришко А. О. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. *Юридичний науковий електронний журнал*, 2024. №1. С. 598–602.

розслідування незаконного обігу зброї, учиненого організованими злочинними групами.

Виклад основного матеріалу. У науковій літературі сформувалося декілька підходів до періодизації етапів розслідування, однак усі вони передбачають виокремлення початкового етапу.

Особливості відліку початкового етапу розслідування, як правило, пов'язують із відповідним процесуальним рішенням, що приймається згідно з положеннями чинного кримінального процесуального законодавства. Наразі усталеною є позиція відповідно до якої початковий етап розслідування розпочинається після реєстрації відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, а його завершення пов'язують із пред'явленням особі повідомлення про підозру. Ми також є прихильниками такого підходу.

Визначення етапів розслідування дозволяє якісно застосовувати ситуаційний підхід, який, як зазначає В. М. Шевчук, сприяє оптимізації процесу розслідування на підставі використання узагальненої інформації щодо виокремлення типових рішень, що забезпечують оптимальність кримінального провадження¹. Окрему роль ситуаційному підходу відведено в контексті типізації типових слідчих ситуацій, що виникають на різних етапах розслідування.

Також використання ситуаційного підходу дозволяє адаптувати теоретичні положення окремої криміналістичної методики до практичних потреб осіб, уповноважених здійснювати кримінальне провадження під час розслідування незаконного обігу зброї².

Перш ніж переходити до визначення тих слідчих ситуацій, формування яких є типовим під час розслідування досліджуваних нами кримінальних правопорушень, вважаємо за потрібне звернутися до визначення типових підстав, що і вчені зауважують, що «в основу типізації слідчих ситуацій початкового етапу розслідування незаконного обігу об'єктів озброєння входять такі критерії: привід (реєстрація кримінального провадження) початку досудового розслідування; спосіб виявлення кримінального правопорушення; характер інформаційних джерел (основ) кримінального правопорушення; спосіб фіксації типових слідів; обсяг інформації про особу злочинця; обсяг і зміст інформації про складові елементи (ознаки) кримінального правопорушення³.

Підставами для початку розслідування незаконного обігу зброї, учиненого організованими злочинними групами, найчастіше є:

- заяви та повідомлення, що надійшли до правоохоронних органів в усній чи письмовій формах, подані особисто на прийомі або за допомогою засобів телефонного, поштового, факсимільного, електронного чи іншого

¹ Шевчук В. М. Ситуаційна обумовленість тактичних операцій: проблеми та перспективи дослідження. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2009. Вип. 9. С. 58–67.

² Щербаковський М. Г., Андрєєв Д. В. Розслідування незаконного обігу зброї: монографія. Харків, 2021. С. 61.

³ Вітвіцький С. С., Волобуєва О. О., Волобоєв А. О. Методика розслідування незаконного поводження зі зброєю та бойовими припасами: монографія. Київ: ВД «Дакор», 2021. С. 105–106.

зв'язку (17%);

- рапорти та доповідні записки прокурора, слідчого, детектива щодо виявлення з будь-якого джерела інформації про факти незаконного обігу вогнепальної зброї чи боєприпасів, що реалізовані групою осіб, організованими злочинними групами та іншими формами злочинних об'єднань (37%);

- рапорти працівників оперативних підрозділів про виявлення ознак, що свідчать про вчинення досліджуваних нами кримінальних правопорушень (40%);

- повідомлення підприємств, установ, організацій про виявлення зброї або інших фактів, що можуть свідчити про організацію групою осіб незаконного обігу зброї (4%);

- інші способи (2%).

Щодо кожної із наведених підстав, то важливо, щоб вони були закріплені у тих процесуальних формах, що передбачені чинним кримінальним процесуальним законодавством. Адже в такий спосіб гарантовано дотримання уніфікованої кримінальної процесуальної форми, а отже, і застосування належної правової процедури. Уніфікація процесуальної форми, як слушно наголошує Г. К. Тетерятник, «забезпечує її стабільність, єдині засади у провадженнях, незалежно від обставин, що характеризують вчинене кримінальне правопорушення. В уніфікації процесуальної форми відображається така властивість, як синергетичність системи. Синергетичність (синергія) забезпечує єдину направленість дій усіх елементів системи, яка призводить до підвищення здатності досягти кінцевого результату – ефективного правового врегулювання суспільних відносин. Це означає, що кожен з елементів інститутів системи є взаємодоповнюючим, а відсутність неузгодженостей між ними забезпечує ефективність функціонування системи за будь-яких зовнішніх умов»¹.

Узагальнення первинної інформації, котра стосується події кримінального правопорушення, засвідчує протиправний характер діяльності певних осіб, становить слідову інформацію кримінально-протиправної діяльності тощо, є підґрунтям для подальшого визначення слідчої ситуації, котра сформувалася на початковому етапі розслідування. Слід наголосити, що більшість вчених визначають слідчу ситуацію, як сукупність умов, у яких у певний момент здійснюється розслідування. Як правило, у теоретичному аспекті слідчі ситуації диференціюються на сприятливі та несприятливі, прості та складні, котрі швидко змінюються і відносно стабільні, нормальні й екстремальні, довготривалі та швидкоплинні, репродуктивні (алгоритмічні) та продуктивні, проблемні, конфліктні тощо².

Аналіз та оцінка слідчої ситуації відіграють вагоме значення з

¹ Тетерятник Г. К. Уніфікація та диференціація процесуальної форми: синергетичний підхід. *Suprematia dreptului*. 2017. № 1. С. 137–138.

² Щербаківський М. Г., Андреев Д. В. Розслідування незаконного обігу зброї : монографія. Харків, 2021. С. 62.

багатьох причин. Серед основних такі:

- можливість орієнтування у різноманітні фактів і явищ, що стосуються події кримінального правопорушення;
- сприяють усвідомленню та систематизації наукових знань (рекомендацій) щодо типових матеріальних джерел (слідів), у яких відбувається подія кримінального правопорушення;
- забезпечують опанування методики та практики пошуку джерел інформації, їх фіксації та подальше збереження;
- роблять можливою проведення практичної роботи з цими джерелами інформації;
- гарантують можливість співставлення отриманої інформації з даними оперативних і криміналістичних обліків;
- є підґрунтям для висування відповідних слідчих версій про місцезнаходження та сліди, котрі містять інформацію про властивості особи злочинця;
- сприяють визначенню найбільш доцільних тактичних прийомів, рекомендацій, комбінацій зі збирання слідів і встановлення особи злочинця;
- забезпечують визначення й обрання найбільш ефективних техніко-криміналістичних засобів і методів для цих цілей;
- дозволяють визначити найбільш ефективні форми використання спеціальних знань і взаємодії з органами дізнання з метою одержання криміналістично значущої інформації про особу злочинця;
- вивести з версій слідства;
- спланувати початковий етап розслідування¹. Таким чином, визначення типових слідчих ситуацій у наукових дослідженнях, є одним з пріоритетних напрямів діяльності, котрий гарантує наукову обґрунтованість інших складових окремих криміналістичних методик розслідування.

Щодо конкретних слідчих ситуацій, які слід вважати типовими під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із незаконним обігом зброї, то вони вже знаходили своє висвітлення в юридичній літературі.

В. М. Шевчук на початковому етапі розслідування незаконного обігу вогнепальної зброї виокремив такі типові слідчі ситуації:

«1. Факт незаконного обігу вогнепальної зброї виявлено, і особа, яка вчинила такий злочин, затримана на місці події або незадовго після вчинення злочину. Це прості ситуації, що зазвичай складаються, коли сам злочин і особа, яка його вчинила, очевидні, відомі з самого початку розслідування. Діяльність слідчого в цій ситуації спрямована на збирання і процесуальне закріплення доказів причетності особи до вчиненого кримінального правопорушення – встановлення конкретних обставин події, їх дослідження, оцінка і використання з метою одержання нових даних.

¹ Назаренко К. Ю. Розслідування злочинів, пов'язаних зі створенням або утриманням місць розпусти і звідництвом: дис. ... канд. юрид. наук. : 12.00.09. Дніпро, 2016. С. 82.

Вихідні дані, що знаходяться у розпорядженні слідчого, визначають комплекс і послідовність проведення невідкладних слідчих дій: 1) обшук особи, затримання і допит підозрюваного; 2) огляд місця затримання з метою з'ясування обстановки події, виявлення слідів злочину і речових доказів; 3) виїмка і слідчий огляд предметів, що стосуються злочину (зброї, боєприпасів, одягу, документів, затриманих транспортних засобів, схованок, записних книжок, листів тощо); 4) огляд підозрюваних для виявлення слідів носіння зброї, боєприпасів; 5) допит осіб, які виявили і затримали на місці події злочинця, а також допит свідків-очевидців про обставини злочину і затримання; 6) призначення судових експертиз (судово-балістичної, вибухово-технічної, трасологічної, металознавчої, судово-хімічної, технолого-товарознавчої, технічної експертизи документів та ін.); 7) обшук за місцем проживання підозрюваного, за місцем роботи, у гаражах, на дачах, у друзів і в інших місцях, де з огляду на обставини справи можуть зберігатися документи й інші предмети, що мають значення для справи.

2. Факт незаконного обігу вогнепальної зброї виявлено, є відомості про особу, яка його вчинила, проте злочинець зник із місця події. Основним напрямом розслідування в цій ситуації є дослідження матеріальної обстановки на місці події, виявлення, збирання і фіксація доказової та орієнтуючої інформації про подію злочину і особу злочинця, який зник. Дії працівників дізнання та слідства в цій ситуації мають бути спрямовані на негайне переслідування злочинця «по гарячих слідах» і його затримання, а також на збір даних, що характеризують особу розшукуваного, виявлення його зв'язків, встановлення можливого місцезнаходження або появи злочинця, вжиття заходів щодо затримання особи, яка зникла з місця події, і доставлення її в органи слідства. Послідовність і оптимальний комплекс першочергових слідчих дій у цій ситуації можуть виглядати так: 1) огляд місця події; 2) допит свідків-очевидців, співучасників (якщо є такі); 3) допит осіб, які можуть надати відомості про злочинця і його спосіб життя (родичів, колег, знайомих); 4) затримання й обшук особи підозрюваного; 5) допит підозрюваного; 6) обшук за місцем проживання, роботи тощо; 7) одержання вільних і експериментальних зразків для порівняльного дослідження; 8) при необхідності призначення криміналістичних експертиз (за результатами оглядів залежно від виявлених слідів) та ін.

3. Факт незаконного обігу вогнепальної зброї, боєприпасів виявлено, проте відомості про особу, яка вчинила злочин, відсутні. Для таких ситуацій характерний високий ступінь інформаційної невизначеності – відсутність даних про особу, а коло інших джерел для пошуку злочинця вкрай обмежене. У зазначених ситуаціях кримінальна справа порушується за фактом виявлення злочину, у разі відсутності особи, підозрюваної в його вчиненні. Тому першочерговим завданням є встановлення особи злочинця, його розшук, затримання і викриття»¹.

¹ Шевчук В. М. Розслідування незаконного обігу вогнепальної зброї. Настільна книга слідчого : наук.-практ. вид. для слідчих і дізнавачів / кол. авт. : М. І. Панов [та ін.]. 3-тє вид., переробл. і доп. Київ: Ін Юре, 2011. Розд. 38. С. 470–488.

С. С. Вітвіцький, О. О. Волобуєва та А. О. Волобоєв класифікували слідчі ситуації на дві групи. Керувались вони при цьому критерієм повноти інформації про подію кримінального правопорушення, особу злочинця та предмет посягання, тобто на підставі обсягу, змісту та характеру здобутої інформації, котра є в розпорядженні слідчого на початку досудового розслідування. Перша група представлена простими ситуаціями, до яких увійшли:

– «Ситуація 1», коли є достатньо повно інформації про подію кримінального правопорушення, особу злочинця та об'єкти озброєння. Вона виникає в разі фактичного затримання злочинця на «гарячому».

– «Ситуація 2», коли є лаконічна інформація про подію кримінального правопорушення, особу злочинця та об'єкти озброєння. Ця типова слідча ситуація характеризується наявністю ознак, за якими факт вчинення незаконного поводження зі зброєю та бойовими припасами частково встановлено, зокрема, недостатньо інформації про механізм і спосіб учинення кримінального правопорушення, про належність виявлених об'єктів підозрюваному та інше».

Складні ситуації уособлені такими:

– «Ситуація 3», коли є сукупність даних про кримінальне правопорушення, тобто відсутнє чітке уявлення про механізм учинення незаконного поводження зі зброєю та бойовими припасами, особу (осіб) злочинця (-ів) та об'єкти озброєння.

– «Ситуація 4» є найбільш складною і малоінформативною, адже характеризується відсутністю фактичних даних про кримінальне правопорушення, як правило, за такими ознаками: виявлено схованки кримінального арсеналу озброєння; виявлено безхазяйну зброю та/або бойові припаси; виявлено факт продажу та інші способи незаконного поводження з об'єктами озброєння шляхом моніторингу інтернет-ресурсів, ЗМІ та інших публічно доступних джерел тощо»¹.

Грунтовну увагу типізації слідчих ситуацій під час розслідування незаконного поводження з вогнепальною зброєю, що вчиняється злочинними об'єднаннями приділив О. С. Тарасенко. Авторський підхід вченого полягає у тому, що він враховує слідоутворюючий механізм дій щодо підготовки, вчинення та приховування кримінальних правопорушень і розглядає їх разом зі слідчими версіями. Серед виокремлених ним такі: «1. Слідча ситуація – особу (осіб) затримано за незаконне поводження з вогнепальною зброєю, наявна доказова інформація про факти вчинення протиправних дій. У цій ситуації виникають такі типові версії: а) вогнепальна зброя не належить затриманим (2%); б) показання затриманих про непричетність є неправдивими (71%); в) вогнепальну зброю було підкинуто затриманим (працівниками правоохоронних органів або конкуруючими злочинними об'єднаннями) (2%); г) показання затриманих

¹ Вітвіцький С. С., Волобуєва О. О., Волобоєв А. О. Методика розслідування незаконного поводження зі зброєю та бойовими припасами : монографія. Київ : ВД «Дакор», 2021. С. 112–124.

про визнання вини дані з метою приховування і відвернення уваги від іншого більш тяжкого злочину (5%); д) затримані у складі злочинного об'єднання придбали або виготовили вогнепальну зброю, на момент затримання здійснюють цю доставку з метою тимчасового зберігання або безпосереднього збуту (46%); е) затримані особи не знають про вміст вантажу і лише використовуються злочинними об'єднаннями (12%).

2. Слідча ситуація – встановлено учасників злочинного об'єднання, але доказів про протиправну діяльність недостатньо для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення. У цій ситуації висувуються такі слідчі версії: члени злочинного об'єднання зберігають вогнепальну зброю для самозахисту (25%), вчинення майбутніх кримінальних правопорушень із використанням зброї або з метою збуту (87%).

3. Слідча ситуація – встановлено Інтернет-ресурси, які займаються незаконною діяльністю, що пов'язана із продажем вогнепальної зброї. Дана ситуація обумовлює висунення таких версій: а) Інтернет-ресурс створено заради цікавості (5%); б) Інтернет-ресурс створено професійними програмістами («хакерами») лише для отримання прибутку за користування іншими особами (29%); в) Інтернет-ресурс забезпечує канал збуту (придбання) вогнепальної зброї злочинним об'єднанням (66%).

4. Слідча ситуація – виявлено вогнепальну зброю, але злочинець невідомий. У цій ситуації висувуються такі версії: а) виявлена вогнепальна зброя була загублена військовослужбовцем або правоохоронцем (3%); б) виявлена вогнепальна зброя була покинута злочинцем після вчинення кримінального правопорушення (4%); в) виявлена вогнепальна зброя знаходилась у «закладці» для збуту (27%); г) вогнепальну зброю переховують у схованці (35%); д) вогнепальну зброю доставляють (транспортують) з використанням порожнин ніш транспортного засобу кур'єри, які знаходяться серед пасажирів (36%).

5. Слідча ситуація – виявлено об'єкти, пристосовані для доставки, зберігання, виготовлення, переробки вогнепальної зброї, але особу злочинця (злочинців) не встановлено. Дана ситуація обумовлює висунення таких версій: власник об'єкта (78%), члени його сім'ї, родичі (14%), знайомі або колети (16%), використовують об'єкти для доставки, зберігання, виготовлення, переробки вогнепальної зброї.

6. Слідча ситуація – встановлено факт недостачі (викрадення, привласнення, втрати) вогнепальної зброї. В цій ситуації висувуються такі версії: а) особа, відповідальна за збереження зброї, забезпечила інсценування викрадення і є членом злочинного об'єднання або стосовно неї використали компрометуючі матеріали (67%); б) особа, відповідальна за збереження зброї, неналежним чином здійснила її приймання-передачу (розкрадання відбувалось протягом тривалого часу) (32%); в) викрадення вогнепальної зброї було ретельно підготовлене і сплановане злочинним об'єднанням (24%); г) викрадення вчинено особою, яка відвідувала відповідального за збереження (15%); д) викрадення вчинено особою

персоналу, обслуги та ін. (6%); е) відповідальна особа загубила вогнепальну зброю (3%); ж) викрадення здійснено членом сім'ї, родичем (14%); з) викрадення вчинено крадієм-гастролером (2%); інше (викрадення інсценовано матеріально відповідальною особою, яка продала зброю; командир військової частини викрав зброю і перекладає відповідальність на підлеглих) – менше 1%»¹. У позитивному аспекті слід зауважити, що автором виокремлено і типові слідчі ситуації та відповідні їм слідчі версії.

Також варто відзначити, що І. О. Кисельов та А. О. Отришко визначили, що на початковому етапі розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами чи вибуховими речовинами формуються здебільшого такі типові слідчі ситуації:

«1. «Слідча ситуація 1» – особу затримано працівниками поліції із вогнепальною зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Типові слідчі версії: а) особа без встановленого на те дозволу здійснює носіння і зберігання вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин; б) особа здійснює носіння і зберігання вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин із метою передачі або збуту іншій особі; в) факт незаконного поводження з вогнепальною зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами не підтвердився.

2. «Слідча ситуація 2» – у ході проведення оперативних заходів або слідчих (розшукових) дій у іншому кримінальному провадженні працівниками поліції встановлено факт незаконного поводження зі зброєю, бойовими при- пасами або вибуховими речовинами. Слідчі версії: а) особу правопорушника встановлено, вогнепальну зброю бойові припаси або вибухові речовини вилучено; б) особу правопорушника встановлено, проте місцезнаходження вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин не встановлено; в) особу правопорушника не встановлено; г) факт незаконного поводження з вогнепальною зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами не підтвердився.

3. «Слідча ситуація 3» – надійшло повідомлення про те, що особа зберігає вогнепальну зброю, бойові припаси або вибухові речовини за місцем мешкання. Слідчі версії: а) особа без встановленого на те дозволу зберігає вогнепальну зброю, бойові припаси або вибухові речовини за місцем мешкання; б) особа без встановленого на те дозволу зберігає вогнепальну зброю, бойові припаси або вибухові речовини з метою збуту або передачі іншим особам; в) у особи наявний дозвіл на зберігання і носіння виявленої вогнепальної зброї; г) факт незаконного поводження з вогнепальною зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами не підтвердився.

4. «Слідча ситуація 4» – надійшло повідомлення про виявлення вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин. Слідчі версії: а) особу правопорушника не встановлено; вогнепальну зброю, бойові

¹ Тарасенко О. С. Розслідування незаконного поводження з вогнепальною зброєю, що вчиняється злочинними об'єднаннями : дис. ... канд. юр. наук : 12.00.09. ДДУВС, Дніпро, 2017. С. 115–120.

припаси або вибухові речовини вилучено; б) особу правопорушника встановлено; вогнепальну зброю, бойові припаси або вибухові речовини вилучено; в) факт виявлення вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин не підтвердився».

5. «Слідча ситуація 5» – надійшло повідомлення про те, що невстановлена особа здійснює збут зброї. Слідчі версії: а) особу встановлено і затримано; б) особу встановлено, проте її місцезнаходження не відоме; в) особу не встановлено; г) факт збуту вогнепальної зброї, бойових припасів або вибухових речовин не підтвердився»¹.

Висновки. На підставі врахування позицій вчених, ураховуючи результати проведеного нами узагальнення правозастосовної практики та особистий багаторічний досвід роботи в правоохоронних органах, вважаємо, що типовими слідчими ситуаціями початкового етапу розслідування незаконного обігу зброї, до вчинення якого причетні організовані злочинні групи, є: 1) особу (рідше декількох осіб) затримано під час незаконного переміщення вогнепальної зброї, боєприпасів; 2) виявлено ознаки, що свідчать про вчинення кримінального правопорушення, однак особи, причетні до його вчинення, втекли з місця події та переховуються; 3) під час здійснення оперативно-розшукової діяльності з'ясовано відомості про організацію незаконного обігу зброї групою осіб, анкетні дані та інші характеризуючі відомості про цих осіб і факти їх протиправної діяльності встановлено; 4) з'ясовано, що на території обслуговування (визначеної за принципом територіальної підслідності) функціонує організована злочинна група та є підстави вважати, що вона, окрім інших фактів протиправної діяльності, причетна ще і до організації незаконного обігу зброї. Вважаємо, що окреслені слідчі ситуації мають бути покладені в основу подальших досліджень, предметом яких є питання організації та планування розслідування злочинів окресленого виду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вітвіцький С. С., Волобуєва О. О., Волобоєв А. О. Методика розслідування незаконного поводження зі зброєю та бойовими припасами: монографія. Київ : ВД «Дакор», 2021. 308 с.
2. Керівництво з розслідування злочинів: науково-практичний посібник / Кол. авторів: В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.; за ред. В. Ю. Шепітька. Харків: «Одісей», 2010. 960 с.
3. Кисельов І. О., Отришко А. О. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. *Юридичний науковий електронний*

¹ Кисельов І. О., Отришко А. О. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 601-602. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/142>.

журнал. 2024. № 1. С. 598–602. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/142>

4. Ковальова О. В. Організація початкового етапу розслідування незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами та вибуховими пристроями. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. 2024. № 5 (1). С. 60–65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2022-1-5-11>.

5. Мельниченко С. П. Криміналістична характеристика та особливості розслідування незаконного переміщення вогнепальної зброї : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Дніпро, 2016. 207 с.

6. Назаренко К. Ю. Розслідування злочинів, пов'язаних зі створенням або утриманням місць розпусти і звідництва: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Дніпро, 2016. 218 с

7. Тарасенко О. С. Розслідування незаконного поводження з вогнепальною зброєю, що вчиняється злочинними об'єднаннями: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ, 2017. 283 с.

8. Тетерятник Г. К. Уніфікація та диференціація процесуальної форми: синергетичний підхід. *Suprematia dreptului*. 2017. № 1. С. 136–142.

9. Шевчук В. М. Розслідування незаконного обігу вогнепальної зброї. Настільна книга слідчого : наук.-практ. вид. для слідчих і дізнавачів / кол. авт. : М. І. Панов [та ін.]. 3-тє вид., переробл. і доп. Київ: Ін Юре, 2011. Розд. 38. С. 470–488.

10. Шевчук В. М. Ситуаційна обумовленість тактичних операцій: проблеми та перспективи дослідження. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2009. Вип. 9. С. 58–67.

11. Щербаковський М. Г., Андрєєв Д. В. Розслідування незаконного обігу зброї: монографія. Харків, 2021. 192 с.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2024

Rustam E. VELIIEV,
Postgraduate Student
(The Scientific Institute of Public Law, Dnipro, Ukraine)

FEATURES OF THE INITIAL STAGE INVESTIGATION OF ILLEGAL TRAFFICKING WEAPONS COMMITTED BY ORGANIZED CRIMINAL GROUPS

In the article, based on taking into account the positions of scientists, summarizing the results of the generalization of law enforcement practice, typical grounds for starting criminal proceedings are defined and typical investigative situations of the initial stage of the investigation of illegal arms trafficking, in which organized criminal groups are involved, are clarified. It was determined that the following should be included: 1) a person (rarely several persons) was detained during the illegal movement of firearms and ammunition; 2) signs indicating the commission of a criminal offense were found, but the persons involved in its commission fled from the scene and are hiding; 3) during the

implementation of investigative activities, information on the organization of illegal arms trafficking by a group of persons, profile data and other characterizing information about these persons and the facts of their illegal activities were established; 4) it has been found that an organized criminal group operates in the service territory (defined according to the principle of territorial jurisdiction) and there are reasons to believe that, in addition to other facts of illegal activity, it is also involved in the organization of illegal arms trafficking. Prospects for further research are outlined.

Key words: *crime, pre-trial investigation, illegal firearms trafficking, organized criminal group, initial investigation stage.*